

Artıq dünya miqyasında beynəlxalq şirkətə çevrilən, səmərəli fəaliyyəti ilə ölkə iqtisadiyyatının inkişafına mühüm töhfələr verən SOCAR bu gün neft və qazın hasilatı, emalı və ixracını uğurla həyata keçirir. Xüsusi olaraq vurğulamaq lazımdır ki, BTC və BTƏ əsas ixrac boru kəmərlərindən sonra TANAP kimi global əhəmiyyətli layihənin reallaşdırılması SOCAR qarşısında duran əsas hədəflərdən biridir. Bununla Şirkət ixrac imkanlarını genişləndirməklə yanaşı, enerji sahəsində etibarlı tərəfdaş imicini daha da möhkəmləndirəcək.

2015-ci ili yüksək texniki-iqtisadi göstəricilərlə başa vuran SOCAR-ın "Qaz İxrac" İdarəsinin əsas vəzifəsi Şirkətə məxsus qaz həcmlərinin səmərəli idarə olunması, onun daxili və xarici bazarda satışının təşkil edilməsi, eləcə də bu məqsədlə müvafiq normativ sənədlərin tələblərinə uyğun texniki, texnoloji, metroloji və kommersiya emaliyyatlarının aparılmasıdır.

"Qaz İxrac" İdarəsinin rəisi Qağməli Seyfullayev qəzetimizə verdiyi məlumata görə, ötən il ma-

stansiyalarda, magistral və qol qaz kəmərlərində 2015-ci ildə aşağıdakı işlər yerinə yetirilib;

- İl ərzində təhvil verilən qazın hesabının dəqiq aparılması məqsədilə mənəvi cəhətdən köhnəlmiş 21 qazpaylayıcı stansiyanın və bir ədəd qaz ölçü qovşağının texnoloji hissələri yenidən qurulub və bundan əlavə Abşeron MQKS-in tabeliyində olan "Maşağa", "Mehdiabad" və "5-ci siyirtmə", "Bolqarıstan", "Mərdəkan bağları" QPS-lərində Türkiyə istehsalı olan yeni modul

lərinin (birinci və ikinci xətt) Gəncə - Qazax zonasında 16 ədəd qəzalı çay keçidlərindən yeddində işlər başa çatdırılaraq mövcud sistemə qoşulmuş, iki ədədində quraşdırma işləri başa çatdırılaraq qoşulmaya hazırlanıb.

- Gürcüstana qaz təchizatının dayanıqlılığının təmin olunması məqsədilə qısa müddət ərzində aşağıda qeyd olunan işlər yerinə yetirilib;

- "Qazax", "Əskipara" QPS-lərinin qidalandıran 700 mm-lik qaz kə-

"Qaz İxrac" İdarəsi ötən ili yüksək texniki-iqtisadi göstəricilərlə başa vurub

gistral neql sistemine 14, 562 milyard kubmetr qaz həcmi qəbul olunub (ABƏŞ-dən 6,332 milyard, emaliyyat şirkətlərindən və digər mənbələrdən 0,352 milyard, "Azneft" İB-dən 7,770 milyard, Rusiya Federasiyasından idxal 0,108 milyard kubmetr). Qəbul olunan qaz həcmlərinin 5, 763 milyard kubmetri "Azəriqaz" İB-yə, 4,689 milyard kubmetri "Azərienerji" ASC-yə, 1,760 milyard kubmetri "Azneft" İB-yə, 1,358 milyard kubmetri isə Gürcüstana təchiz edilib. Həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasının qaza olan tələbatını təmin etmək məqsədilə Astara MQKS-in Kompresor Stansiyasından yüksək təzyiqlə İran İslam Respublikasına uzunmüddətli (2025-ci ilədək) mübadilə (swap) müqaviləsi çərçivəsində təbii qaz təchiz olunur. Təchiz olunan təbii qazın tam həcmindən dəyəri ödənişsiz və maliyyə əməliyyatları olmadan beynəlxalq swap şərtləri əsasında həyata keçirilir. Bu məqsədlə ötən il İran İslam Respublikası tərəfindən qəbul olunan 0, 287 milyard kubmetr qaz həcmindən 0, 267 milyard kubmetri "Naxçıvanqaz" İB-yə verilib. 0,580 milyard kubmetr qaz həcmi "Azneft" İB və "Salyan OYL" üçün neql olunmuş, 0,060 milyard kubmetr qaz həcmi isə daxili tələbat, texnoloji sərfe gədən və boruda qalan qaz həcmidir.

"Qaz İxrac" İdarəsi 3,4 min km magistral və qol qaz kəmərlərinə, 203 Qaz paylayıcı stansiya (QPS), 17 Qaz ölçü qovşağına və 7 Kompresor stansiyasına (KS) xidmət göstərir.

Respublikanın Magistral qaz kəmərləri (MQK) sisteminin təhlükəsiz, dayanıqlı, fasiləsiz işləməsini, təbii qazın qəbulunu, neqlini və paylanmasını təmin etmək, qaz infrastrukturunun inkişafını həyata keçirmək məqsədilə Magistral Qaz Kəmərləri sahələrində (MQKS) üzrə ölçü qovşaqlarında, qaz paylayıcı

tipli qazpaylayıcı stansiyalar quraşdırılıb, "Raman" QPS üçün isə tədarük olunub.

- MQKS-in tabeliyində olan QPS-lərdə 58 ədəd odorizasiya qurğusu və 110 ədəd yeraltı odorant çənələri quraşdırılaraq istismara verilib.

- Şirvan İstilik Elektrik Stansiyasını qazla dayanıqlı təmin etmək üçün diametri 720 mm olan 5505 m əlavə qaz kəməri çəkilib və mövcud sistemə qoşulub.

- "Kürsəngi-Şirvan QPS" MQK-nin korroziyaya uğramış 14 kilometrlik hissəsi daxili imkanlar hesabına 530 mm - lik boru ilə əvəzlənib.

- Qaradağ rayonunun 530 mm-lik "Duvanni-Qaradağ" MQK-nin 1600 metrədək hissəsi əhalinin qazla təchizatını yaxşılaşdırmaq üçün daxili imkanlar hesabına yenidən qurulub.

- 1020 mm-lik "Qazıməmməd-Qazax" MQK-nin (birinci xətt) 0 - 210 km hissəsinin yenidənqurulması obyektinin tərkibində yeni çəkilmiş 9200 m hissəsi mövcud sistemə qoşularaq istismara təhvil verilib.

- 530 mm-lik Göyçay-Ucar MQK-nin 2074 m hissəsində təmir işləri başa çatdırılaraq istismara verilib.

- "Yevlax - Şəki-Balakən MQK-nin 24750 m 325 mm-lik hissəsində təmir işləri başa çatdırılaraq istismara verilib.

- "Azadkənd - İmişli" MQK - nin 10981m hissəsi 530 mm-lik borularla təmir olunaraq istismara verilib.

- 325 mm-lik Goranboy QPS qolunun 5100 m hissəsi təmir olunmuş, sınaqdan keçirilərək sistemə qoşulmaq üçün hazırlanıb.

- "Qazıməmməd-Qazax" MQK -

məri 159 mm-lik boru vasitəsilə "Qazax-Saquramo" MQK-yə birləşdirilib.

- Qazıməmməd-Qazax MQK-nin 170-ci km-də ümumi kran sahəsində 51 metr boru yenisi ilə əvəz olunub.

- Mingəçevir QPS-AziES xəttinin çıxışında olan 700 mm-lik kran yenisi ilə əvəz edilib.

- 1220 mm-lik Qazıməmməd-Qazax MQK-dan Mingəçevir QPS-ə gədən 720 mm-lik xəttin 1020 mm-lik "Qazıməmməd-Qazax" MQK ilə əlaqələndirilməsi üçün 700 mm-lik və 200 mm-lik baypas kranı quraşdırılıb.

Q.Seyfullayev qeyd etdi ki, görülən bütün işlər MQK-lər vasitəsilə neql olunan təbii qazın dayanıqlı, təhlükəsiz ötürülməsinə və qaz itkilərinin azaldılmasına xidmət edir. Ümumiyyətlə, qazlaşma proqramının kompleks şəkildə inkişaf etdirilməsinə və regionların qaz təsərrüfatı infrastrukturunun müasir standartların tələblərinə uyğun təchiz olunmasına dair Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamına əsasən, "Qazıməmməd-Qazax" (birinci xətt) MQK-nin 0-210 km hissəsinin yenidənqurulmasına başlanılıb və bu günə qədər diametri 1020 mm olan 61 km boru xətti çəkilib. Obyekt altı buraxılış kompleksindən ibarətdir. Birinci buraxılış kompleksində MQK-nin 114-138-ci km, ikinci buraxılış kompleksində 138-148-ci km hissələri istismara verilib. Üçüncü buraxılış kompleksində isə MQK-nin 182,5-210-cu km hissəsində işlər başa çatmaq üzrədir.

Abşeron MQKS-in 530 mm-lik "Zirə-Şimal DRES" MQK-nin "Zirə-Digah"(Cənub) MQK, Türkan-2 QPS ilə əlaqələndirici 500 mm-lik qaz kəmərinin tikintisi obyektində diametri 530 mm olan 6808 metr boru qaynaq olunaraq, 450 ədəd dəmir-beton dayağın üzərində yerüstü kəmərlə çəkilib və diametri 400 mm olan siyirtmə quraşdırılıb.

"Ağsu-Altıağac" MQK-lərin 43-cü km-də, "Astara-Qazıməmməd" MQK-nin 174-cü km-də və Qaramusalı kəndi yaxınlığında, "Qazıməmməd-Qazax" (birinci xətt) magistral qaz kəmərinin 255-ci km-də yeni ölçü qovşaqları tikilib, Hacıqabul Kompresor sexinin avtomatik idarəetmə sistemi isə yenidən qurulub və istismara verilib.

"Qazıməmməd KS və maşın zalının ventilyasiya və istilik sisteminin, yangından mühafizə su hovuzunun yenidənqurulması" obyektində sanitariya məişət binası, qazanxana, iki müşahidə postu, anbar binası və 500 kubmetrlik su anbarı tikilmiş, daxili su təchizatı və kanalizasiya, istilik kəmərləri, xarici qaz təchizatı xətləri çəkilmiş, ərazidə abadlıq işləri görülüb.

Ötən ildə həyata keçirilən uğur-

lu işlər sırasına "Balaxanı" ƏŞ tərəfindən yataqlardan hasil olunan aşağıtezyiqli səmt qazının yığılıb təhvil verilməsi üçün yenidənqurma işləri" layihəsini də əlavə etmək olar. Bu layihə üzrə tikinti-quraşdırma işləri ilin sonunda başa çatıb. Layihə çərçivəsində Almaniyanın "Gardner Denver Schopfheim GmbH" şirkətinin istehsalı olan iki ədəd ROW 370 GH markalı kompressor aqreqatı istismara verilib, müasir tələblərə cavab verən nəzarət ölçü cihazları və avtomatik idarəetmə sistemi quraşdırılıb.

QPS-lərdə avtomatik idarəetmə ilə təchiz edilmiş müasir tipli odorizasiya sistemlərinin etibarlı, təhlükəsiz və təlimata uyğun istismar olunması məqsədilə idarənin iki mütəxəssisi Türkiyədə müvafiq təlimlər keçib və sertifikat alıb. Həmin mütəxəssislər mütəmadi olaraq MQKS-lərdə işləyən yerli personal üçün həm nəzəri, həm də praktiki təlimlər keçir, öz bilik və təcrübələrini paylaşırlar.

Qağməli Seyfullayev bildirdi ki, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunması istiqamətində də çox önəmli işlər görülür. İstehsalat uğurları ilə bərabər, insan amilinin önə çəkilməsi, əməkçilərin iş şəraitinin yaxşılaşdırılması, əməyin təhlükəsizliyi qaydalarının etibarlı qorunması daim nəzərdə saxladığımız sosial prinsiplərdir. Bu məqsədlə ötən müddət ərzində işçilərin əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikasına dair bilikləri yoxlanılıb və nomenklatur tədbirlərinə yerinə yetirilməsi tam başa çatdırılıb.

İdarə öz fəaliyyətini milli qanunvericiliyə uyğun olaraq ISO 9001, ISO 14001 və OHSAS 18001 Beynəlxalq standartların tələbləri səviyyəsində qurub. İlin əvvəlindən idarə aparatının bütün işçi personalı və Abşeron, Ağdam, Siyəzən MQKS-lərdə çalışan əməkçilərlə maarifləndirmə işləri həyata keçiri-

lib və onlar beynəlxalq standartların əhəmiyyəti, müəssisədə təbiiq haqqında geniş məlumatlandırılıblar. Eyni zamanda görülən işlərin icra vəziyyətini və sistemin müəssisədə necə çalışdığını yoxlanılması məqsədilə idarə aparatı, Abşeron, Ağdam, Siyəzən MQKS-lərdə daxili audit keçirilib və 14 uyğunsuzluq aşkarlanıb. Təlim, Tədris və Sertifikatlaşdırma İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən ikinci tərəf audit keçirilən zaman bir, "Bureau Veritas" şirkətinin mütəxəssisləri tərəfindən dörd günlük xarici audit keçirilən zaman bir uyğunsuzluq aşkar edilib. Bütün uyğunsuzluqlar verilən vaxt ərzində aradan qaldırılıb. Bundan başqa, idarə üzrə cavabdeh şəxslərin iştirakı ilə üçgünlük kurs keçirilib və 38 nəfər işçi ISO 9001 "Keyfiyyət idarəetmə sistemi" üzrə sertifikatlaşdırılıb. Hazırda idarədə ISO 50001 "Enerji idarəetmə sistemi"nin təbiiq olunması üzrə işlərə başlanılıb.

İşçilər xüsusi geyim və qoruyucu vasitələrlə tam təmin olunub, MQKS-lərin obyektlərində əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması, sanitariya və gigiyena sahələrində də bir sıra işlər görülüb. İdarədə və onun struktur bölmələrində formalaşan təhlükəli tullantılar, bərk məişət tullantıları aidliyyəti üzrə təhvil verilir. İlin yaz-yay mövsümündə iməciliklər keçirilib, bu iməciliklər zamanı 7418 ədəd ağac və gül kolları əkilərək, yaşllaşdırma sahələri genişləndirilib. Mövcud yaşllaşdırma qulluq edilməklə yanaşı, Qaradağ QPS-nin ərazisində əkilən ağaclar üçün süni suvarma üsulları tədbiq edilib. İşçilərin iş şəraitinin yaxşılaşdırılması, əməyin təhlükəsizliyi qaydalarının qorunması nəticəsində ötən il ərzində idarədə bədbəxt hadisə və peşə xəstəliyi qeydə alınmayıb.

İşçilərin sosial rifahının daha da yaxşılaşdırılması, onların asudə və istirahət vaxtlarının səmərəli təşkili daim diqqət mərkəzində saxlanılır. "Qaz İxrac" İdarəsinin idarəetmə aparatında 60 yerlik yeməkhana fəaliyyət göstərir və işçilər hər gün isti yeməklə təmin olunur. Ötən il ərzində Gəncə, Kövrək, Göyçay-2, Xızı, Siyəzən, Türkan-2, Qobustan, Pırəküşkül, Şamaxı QPS-lərdə, Azadkənd, Qaramusalı, Çuxuryurd ölçü qovşaqlarında operator otaqları tikilib, ərazilər abadlaşdırılaraq işçilər üçün normal iş şəraiti yaradılıb. İdarənin Həmkarlar İttifaqı Komitəsi tərəfindən işçilərin istirahətinin səmərəli keçirilməsi məqsədilə 676 nəfər işçiyə ailə üzvləri ilə birlikdə istirahət zonalarına, 70 nəfər işçiyə isə müalicəvi sanatoriyalara yollayışlar verilib.

Q.Seyfullayev onu da vurğuladı ki, ötən ili yüksək texniki-iqtisadi göstəricilərlə başa vuran idarə kollektivi cari ildə də uğur qazanmaq məqsədilə ilk günlərdən bütün imkanlarını səfərbər edib: "Biz çalışacağıq ki, üzərimizə düşən vəzifənin öhdəsindən layiqincə gələk və kollektivimizə uğur qazandıran işlərin miqyasını ilbəil genişləndirək."

Nail Rəhimzadə,
"iki sahil"